

Septembrie 2020

Această fișă nu obligă Curtea și nu este exhaustivă

Dreptul la respectarea vieții de familie al persoanelor deținute în unități penitenciare îndepărtate

Art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din [Convenția europeană a drepturilor omului](#):

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

„Convenția [europeană a drepturilor omului] nu acordă deținuților dreptul de a alege locul de detenție, iar [...] separarea și îndepărtarea deținutului de familia sa sunt consecințe inevitabile ale detenției. Cu toate acestea, privarea de libertate a unei persoane într-un penitenciar îndepărtat de familia sa astfel încât orice vizită se dovedește în realitate foarte dificilă, sau chiar imposibilă, poate constitui, în anumite circumstanțe specifice, o ingerință în viața de familie a deținutului, posibilitatea membrilor familiei de a îl vizita fiind un factor esențial în menținerea vieții de familie. „[Prin urmare,] este esențial pentru respectarea vieții de familie ca administrația penitenciarului să ajute deținutul să mențină legătura cu membrii de familie apropiați” ([Vintman împotriva Ucrainei](#), hotărârea din 23 octombrie, pct. 78).

[Marincola și Sestito împotriva Italiei](#)

25 noiembrie 1999 (decizie cu privire la admisibilitate)

Reclamantii, un deținut și soția sa, s-au plâns că viața lor de familie a fost afectată în perioada detenției, în special din cauza faptului că primul reclamant a fost transferat de mai multe ori și deținut în penitenciare îndepărtate de locul de domiciliu.

Curtea a declarat **inadmisibile**, ca fiind vădit nefondate, capetele de cerere formulate de reclamantii în temeiul art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenția europeană a drepturilor omului. În primul rând, Curtea a amintit că Convenția nu acordă deținuților dreptul de a alege locul de detenție, iar separarea și îndepărtarea deținutului de familia sa sunt consecințe inevitabile ale detenției. Cu toate acestea, privarea de libertate a unei persoane într-un penitenciar îndepărtat de familia sa astfel încât orice vizită se dovedește în realitate foarte dificilă, sau chiar imposibilă, poate constitui, în anumite circumstanțe specifice, o ingerință în viața de familie a deținutului, posibilitatea membrilor familiei de a îl vizita fiind un factor esențial în menținerea vieții de familie. În această cauză, în măsura în care vizitele din partea familiei au fost limitate și au avut loc în condiții

penibile, Curtea a constatat o ingerință în exercitarea dreptului reclamanților la respectarea vieții lor de familie. Cu toate acestea, menționând mai ales că regimul special de detenție în care fusese încadrat primul reclamant avea ca scop destrămarea legăturilor dintre persoana în cauză și mediul său infracțional de origine, Curtea a hotărât că măsurile în discuție au urmărit obiective legitime, și anume apărarea ordinii și a siguranței publice, precum și prevenirea infracțiunilor.

Pesce împotriva Italiei

29 ianuarie 2008 (decizie parțială cu privire la admisibilitate)

Reclamantul – condamnat la detențiune pe viață, printre altele, pentru constituirea unui grup infracțional de tip mafiot – a susținut în special că regimul de supraveghere sporită (E.I.V.) în care a fost încadrat a dus la o restrângere a drepturilor de vizită ale membrilor familiei sale deoarece penitenciarele cu secții E.I.V. erau îndepărtate față de domiciliul lor. Curtea a declarat **inadmisibil** ca fiind vădit nefondat capătul de cerere formulat de reclamant. În special, Curtea a observat că regimul E.I.V. nu a atras după sine, în cazul reclamantului, limitări suplimentare ale numărului de vizite efectuate de membrii de familie. În această cauză, fără a subestima dificultățile cu care ar fi putut să se confrunte membrii familiei sale pentru a se deplasa la Penitenciarul Napoli-Secondigliano în care fusese transferat, Curtea a considerat că era puțin probabil ca privarea de libertate a reclamantului în această unitate să împiedice în mod semnificativ dreptul la vizită. Familia reclamantului locuia în Italia și nu exista nicio dovadă că deplasarea la Napoli-Secondigliano ar putea ridica probleme insurmontabile sau foarte greu de rezolvat.

Khodorkovskiy si Lebedev împotriva Rusiei

25 iulie 2013 (hotărâre)

Cei doi reclamanți, foști directori executivi și acționari principali într-un important grup industrial, executau pedeapsa închisorii în Karelia și, respectiv, Yamalo-Nenets, în urma condamnării lor în septembrie 2005 pentru evaziune fiscală și înșelăciune la scară largă. S-au plâns, printre altele, de încarcerarea lor în colonii penitenciare foarte îndepărtate, la mii de kilometri distanță de familiile lor respective.

Curtea a constatat **încălcarea art. 8** din Convenție în ceea ce privește încarcerarea reclamanților în penitenciare din Siberia și Nordul îndepărtat, la mii de kilometri de Moscova și de domiciliul familiilor lor. În special, Curtea a hotărât că, în lipsa unei metode inteligibile și previzibile de repartizare a condamnaților în penitenciare, sistemul instituit prin legislația rusă nu prevedea protecție juridică împotriva ingerințelor autorităților publice și avea efecte incompatibile cu dreptul reclamanților la respectarea vieții lor private și de familie. În acest sens, Curtea a subliniat că repartizarea populației carcerale nu era lăsată în totalitate la latitudinea autorităților administrative și că aceasta ar trebui să țină cont, într-un fel sau altul, de interesul persoanelor condamnate în menținerea cel puțin a anumitor legături de familie și legături sociale.

Bellomonte împotriva Italiei

1 aprilie 2014 (decizie cu privire la admisibilitate)

Acuzat de apartenență la un grup terorist de extremă stângă, reclamantul a fost transferat în iulie 2009 de la Roma la Penitenciarul Catanzaro și încadrat într-un „circuit penitenciar de înaltă siguranță”. S-a plâns de o ingerință nejustificată în exercitarea dreptului său la respectarea vieții private și de familie, argumentând că soției sale îi era deosebit de greu să îl viziteze în Catanzaro, un oraș îndepărtat din Sardinia în care locuia aceasta și o destinație către care nu exista niciun zbor direct.

Curtea a declarat **inadmisibil** ca fiind vădit nefondat capătul de cerere formulat de reclamant, constatând că ingerința în exercitarea dreptului reclamantului la respectarea vieții private și de familie a fost proporțională cu scopul legitim urmărit, și anume plasarea sa în penitenciarul desemnat ca loc de detenție pentru teroriștii de extremă stângă din noua generație, precum și că statul italian nu a depășit marja sa de apreciere în materie. În special, Curtea a constatat că administrația penitenciarelor din Italia a stabilit o metodă clară și previzibilă de repartizare a deținuților care necesită măsuri de siguranță sporite și că această metodă de separare și de repartizare a deținuților nu poate fi considerată

arbitrară sau nerezonabilă. În plus, Curtea a observat că era nerealist de așteptat să se facă o excepție de la această metodă pentru a atenua dificultățile pe care soția reclamantului le-ar putea întâmpina în deplasarea sa la Catanzaro. În plus, Curtea a considerat că distanța dintre Sardinia și Catanzaro nu pare a fi excesivă și că lipsa zborurilor directe între cele două locuri nu constituie un obstacol insurmontabil.

Čalovskis împotriva Letoniei

24 iulie 2014 (hotărâre)

Cauza a avut ca obiect arestarea reclamantului și plasarea sa în detenție în vederea extrădării, precum și acordul autorităților letone pentru extrădarea sa în Statele Unite, unde acesta era urmărit penal pentru participare la fapte legate de criminalitatea informatică. În fața Curții, reclamantul a susținut în special că, în cazul extrădării, risca să fie supus torturii și condamnat la pedeapsa închisorii cu o durată disproporționată. A adăugat că, dacă va fi condamnat în Statele Unite, va executa pedeapsa departe de domiciliu.

Curtea a constatat că **nu a fost încălcat art. 3** (interzicerea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante) din Convenție cu privire la acordul autorităților pentru extrădarea reclamantului, hotărând că reclamantul nu ar fi expus unui risc real de rele tratamente dacă ar fi extrădat în Statele Unite pentru a răspunde pentru fapte legate de criminalitatea informatică. În ceea ce privește în special argumentul reclamantului potrivit căruia, în cazul unei condamnări în Statele Unite, va executa pedeapsa departe de domiciliu, Curtea a constatat că acesta **nu a menționat circumstanțe excepționale din viața sa privată sau de familie** care ar fi militat împotriva extrădării sale. De asemenea, a observat că Statele Unite au declarat, în asigurările diplomatice, că se vor strădui să dea curs cererii reclamantului pentru executarea pedepsei în Letonia în cazul condamnării.

Vintman împotriva Ucrainei

23 octombrie 2014 (hotărâre)

Reclamantul a susținut că a fost constrâns să execute pedeapsa închisorii departe de domiciliul său, fapt care de mai mult de 10 ani ar fi împiedicat-o pe mama sa, în vârstă și bolnavă, să îl viziteze acolo. La data pronunțării hotărârii Curții, acesta executa pedeapsa într-un penitenciar aflat la aproximativ 700 de kilometri de domiciliu, durata călătoriei fiind de 12–16 ore. În special, reclamantul a susținut că a fost ilegal și inechitabil refuzul autorităților de a lua în considerare argumentele sale referitoare la incapacitatea mamei sale de a efectua o călătorie lungă, în deciziile lor de respingere a transferului la o unitate aflată mai aproape de domiciliu. De asemenea, s-a plâns că nu a avut la dispoziție nicio cale de atac efectivă în această privință.

Curtea a constatat **încălcarea art. 8** din Convenție din cauza imposibilității ca reclamantul să i se aprobe un transfer într-un penitenciar aflat mai aproape de domiciliul său, constatând că situația personală a reclamantului și interesul său de a menține legăturile de familie nu au fost evaluate niciodată și că nu au fost invocate motive relevante și suficiente pentru a justifica ingerința în exercitarea dreptului la respectarea vieții sale de familie. Deși era dispusă să admită că ingerința în cauză era prevăzută de lege și urmarea scopuri legitime precum prevenirea supraaglomerării carcerale și menținerea disciplinei, Curtea a considerat-o totuși disproporționată. Printre altele, Curtea a observat că, deși au invocat lipsa de locuri disponibile, autoritățile nu au dat niciun detaliu în această privință și că nu există nicio dovadă că ar fi avut în vedere, în realitate, transferul reclamantului într-una dintre numeroasele regiuni din apropierea domiciliului său. În plus, autoritățile nu au contestat faptul că mama reclamantului, în vârstă și bolnavă, se afla în imposibilitatea fizică de a călători pentru a-și vizita fiul în regiunile în care a fost deținut acesta. Curtea a constatat, de asemenea, **încălcarea art. 13** (dreptul la o cale de atac efectivă) din Convenție **coroborat cu art. 8** cu privire la lipsa unei căi de atac efective care i-ar fi permis reclamantului să conteste imposibilitatea de a obține un transfer la un penitenciar aflat mai aproape de domiciliul său.

A se vedea, de asemenea: Rodzevillo împotriva Ucrainei, hotărârea din 14 ianuarie 2016.

Serce împotriva României

30 iunie 2015 (hotărâre)

Reclamantul, resortisant turc care execută pedeapsa închisorii în România, s-a plâns în special de refuzul autorităților române de a-l transfera într-un alt stat membru al Consiliului Europei, și anume Turcia, pentru a executa acolo restul de pedeapsă, mai aproape de soția sa și copiii săi, care nu aveau mijloace pentru a veni în vizită în România.

Deși a concluzionat că igiena precară, lipsa activităților sau a muncii și supraaglomerarea din locul de detenție din România constituie o încălcare a drepturilor protejate de art. 3 (interzicerea pedepselor și tratamentelor inumane ori degradante) din Convenție, Curtea a considerat că **art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție **nu este aplicabil** cererii de transfer penitenciar interstatal, formulată de reclamant. Curtea a observat în special că nu se putea susține că reclamantul beneficia, în temeiul dreptului român, de un drept material de a fi transferat în țara sa de origine.

A se vedea, de asemenea: **Palfreeman împotriva Bulgariei**, decizia privind admisibilitatea din 16 mai 2017 privind respingerea de către autorități a cererii unui resortisant australian care executa pedeapsa închisorii în Bulgaria de a fi transferat într-un stat care nu este membru al Consiliului Europei.

Labaca Larrea împotriva Franței și alte două cereri

7 februarie 2017 (decizie cu privire la admisibilitate)

Această cauză a avut ca obiect încarcerarea, în Franța, a trei resortisanți spanioli, membri ai E.T.A. Plasați în detenție inițial în centre de reținere și arestare preventivă din regiunea Paris, aceștia au fost transferați în Lyon-Corbas. În special, reclamantii s-au plâns că au fost transferați departe de familiile lor și că nu au avut la dispoziție o cale de atac efectivă pentru a contesta transferul.

Curtea a declarat **inadmisibile**, ca fiind vădit nefondate, capetele de cerere formulate de reclamantii în temeiul art. 8 din Convenție, hotărând că transferul reclamanților în centrul de reținere și arestare preventivă Lyon-Corbas nu a fost de natură să împiedice în mod semnificativ drepturile lor la vizită. În această privință, Curtea a observat, printre altele, că reclamanților nu li s-au aplicat restrângeri sau limitări ale drepturilor la vizită. Dimpotrivă, actele aflate la dosar au arătat că aceștia au beneficiat de numeroase vizite din partea rudelor și convorbiri telefonice cu acestea. În plus, nu exista nicio dovadă că deplasările efectuate de rudele reclamanților au ridicat probleme insurmontabile sau foarte greu de rezolvat. De asemenea, Curtea a declarat **inadmisibile**, ca fiind vădit nefondate, capetele de cerere formulate de reclamantii în temeiul art. 13 (dreptul la o cale de atac efectivă) din Convenție, constatând că reclamantii nu aveau o pretenție întemeiată pentru a-și putea exercita dreptul la o cale de atac efectivă.

Polyakova și alții împotriva Rusiei

7 martie 2017 (hotărâre)

În această cauză, reclamantii erau fie deținuți, fie membri de familie ai deținuților care au fost afectați negativ de deciziile privind încarcerarea persoanelor la mii de kilometri distanță de familiile lor, decizii luate de Serviciul Federal al Penitenciarelor din Rusia („FSIN”). Aceștia au susținut, printre altele, că deciziile de încarcerare a deținuților în unități penitenciare îndepărtate, iar apoi incapacitatea lor de a obține un transfer, constituie o încălcare a dreptului lor la respectarea vieții de familie.

Curtea a constatat **încălcarea art. 8** din Convenție cu privire la fiecare dintre reclamanți, ca urmare a lipsei de garanții suficiente, în dreptul intern, împotriva eventualelor abuzuri în repartizarea geografică a deținuților. În special, Curtea a observat că distanța dintre unitățile penitenciare și locuința de familie a deținuților, variind de la 2 000 la 8 000 km, după caz, era atât de mare încât constituia o grea încercare pentru persoanele în cauză. În special, un reclamant (deținut) nu a putut să își vadă mama înainte de a muri, în timp ce altul (copil mic, născut după încarcerarea tatălui său) nu a avut niciodată posibilitatea să își vadă tatăl. De asemenea, Curtea a observat că, pentru a îndeplini cerințele de calitate a legii, dreptul intern trebuie să asigure protecția împotriva arbitrarului în exercitarea, de către autoritățile executive, a puterii discreționare care le-a fost acordată. Cu toate

acestea, legislația rusă nu obliga FSIN să ia în considerare repercusiunile pe care situarea geografică a unei unități penitenciare le-ar putea avea asupra vieții de familie a reclamantilor. În plus, sistemul juridic rus nu a oferit reclamantilor, fie printr-o cerere adresată direct FSIN, fie printr-un control judecătoresc asupra deciziilor FSIN, o posibilitate rezonabilă de a obține un transfer la altă unitate penitenciară pentru motive legate de dreptul la respectarea vieții de familie.

Voynov împotriva Rusiei

3 iulie 2018 (hotărâre)

Cauza a avut ca obiect încarcerarea reclamantului într-o unitate penitenciară aflată la 4 200 km de localitatea sa de domiciliu. Partenera sa l-a vizitat de șase ori în perioada 2011–2013, dar nu a mai putut să facă acest lucru după nașterea în 2014 a fiicei lor, pe care reclamantul nu o văzută niciodată. În special, reclamantul a susținut că decizia de a-l transfera într-o unitate penitenciară departe de domiciliul său și neaprobarea cererilor sale de transfer într-un penitenciar aflat mai aproape de domiciliu au constituit o piedică pentru vizitele din partea familiei.

Curtea a constatat **încălcarea art. 8** din Convenție. În special, nu a constatat în observațiile prezentate de Guvernul rus nimic de natură să o convingă să nu țină seama de concluziile la care s-a ajuns în cauza *Polyakova și alții* (a se vedea supra) cu privire la aceeași chestiune. În plus, o decizie recentă a Curții Constituționale a Rusiei a arătat că modul în care autoritățile ruse au abordat interpretarea dreptului național în materie nu a evoluat. De asemenea, Curtea a constatat **încălcarea art. 13** (dreptul la o cale de atac efectivă) din Convenție întrucât nu a ajuns la convingerea că o procedură menționată de Guvern i-ar fi permis reclamantului să depună plângere în mod corespunzător cu privire la încălcarea dreptului său la respectarea vieții de familie. În plus, reclamantul nu avea la dispoziție nicio altă cale de atac la nivel național să depună plângere pentru că a fost trimis să execute pedeapsa atât de departe de familia sa.

Fraile Iturralde împotriva Spaniei

7 mai 2019 (decizie cu privire la admisibilitate)

Reclamantul, care executa o pedeapsă de 25 ani de închisoare pentru colaborare cu o organizație teroristă (organizația separatistă bască E.T.A.), s-a plâns de respingerea cererii sale de transfer la o unitate penitenciară aflată mai aproape de familia sa. Potrivit acestuia, călătoria de 700 km între locul de domiciliu al familiei sale și penitenciarul în care își executa pedeapsa era una dificilă, nu doar pentru soția sa și fiica sa în vârstă de 5 ani, dar și pentru părinții săi, în vârstă, care nu puteau să îl viziteze.

Curtea a declarat **inadmisibil**, ca vădit nefondat, capătul de cerere formulat de reclamant în temeiul art. 8 din Convenție. Curtea a considerat legitime motivele invocate de autoritățile spaniole pentru a justifica decizia de a nu aproba transferul, scopul acestuia fiind asigurarea menținerii ordinii în unitățile penitenciare și asigurarea respectării politicii aplicabile deținuților membri ai E.T.A. și a concluzionat că încălcarea drepturilor reclamantului a fost limitată, regulamentară și proporțională. În special, Curtea a observat că autoritățile și-au bazat decizia atât pe o examinare individuală a situației specifice a reclamantului, din care a rezultat că reclamantul avea periodic contacte cu familia sa, cât și pe o examinare a politicii generale privind penitenciarele, din care a rezultat necesitatea ca persoanele condamnate pentru infracțiuni de terorism să fie repartizate în mai multe unități penitenciare din motive de securitate și ca legăturile acestora cu organizația criminală să fie rupte.